
OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

NOVÉ ZPŮSOBY VELENÍ SVAZKŮM A SVAZŮM ZA POUŽÍVÁNÍ ATOMOVÝCH ZBRANÍ, PŘI RYCHLÝCH MANÉVROVÝCH FORMÁCH BOJE A OPERACÍ A ZA ZVÝŠENÉ ČINNOSTI LETECTVA

Generál-poručík Otakar Rytíř

1. Vývoj podmínek a způsobů velení

Rozvoj výrobních sil, vyhrocené protiklady kapitalistického společenského zřízení v táboře imperialismu a nutnost obrany socialistické vlasti prvního socialistického státu na světě — SSSR, žijícího v kapitalistickém obklíčení, vedly v první polovině našeho století k všestrannému rozvoji armád. Armády se staly masovými, jejich bojová technika se mnohonásobně rozrostla, rozvoj bojové techniky vedl k podstatným kvalitativním změnám v organizaci, taktice a operačním umění.

Vzhledem k všestrannému rozvoji armád se podstatně změnily i podmínky velení vojskům a rychle se rozvíjely a značně zkomplikovaly způsoby velení.

Zvláště Veliká vlastenecká válka SSSR, která ukázala růst Sovětské armády co do počtu divisí, kvality a množství bojové techniky i organizační struktury do té doby v dějinách válečnictví nepoznaný, vyžádala si nové, dokonalejší formy velení. Operace do té doby nevidaného rozsahu bylo nutno soustavněji a pečlivěji připravovat a daleko pevněji řídit. Velitelé a štáby se stali daleko více organizátory boje a operace, než tomu bylo předtím. Systém velení se rychle rozvíjel k mnohem větší centralisaci, k organizaci těsné součinnosti mezi vyššími svazky vševojskovými a mezi hlavními druhy vojsk, a to v celé hloubce operace. Funkce plánování boje a operace se přenášela směrem nahoru k vyšším štábům.

Nové požadavky na velení si vynutily rozšíření štábů k organizaci a řízení přípravy a boje vojsk, v organizaci velmi složitého materiálního a technického zabezpečení a k zabezpečení vlivu velitele na průběh boje a operace za složitých a rychle se měnících podmínek. K zabezpečení velení byla vojska vybavena složitou spojovací technikou, která by umožnila řízení boje a spojení s vyššími svazky a prostředky armády na značných prostorech a při rychlém spádu operace.

2. Vliv atomových zbraní na velení

Objevení zbraní hromadného ničení vneslo do vedení a řízení boje převratné změny. Za podmínek na konci druhé světové války vyžadovalo ničení protivníka soustředění množství bojové techniky, munice, pohonných hmot, leteckých sil, letecké munice a materiálu zabezpečujícího činnost letectva. I když byla snaha rozvíjet útočné operace současně na několika od sebe vzdálených prostorech, byly podobné akce

omezovány množstvím materiálu a především municí, kterou bylo nutno dopravit na frontu, a mezi jednotlivými velikými operacemi vznikaly operační přestávky. Samo ničení nepřítele palbami a údery letectva vyžadovalo určitou dobu.

Za použití zbraní hromadného ničení je možno poměrně nepatrným počtem letounů, speciálního dělostřelectva nebo vypouštěčů bojových otravných nebo radioaktivních látek ve velmi krátké době způsobit nepříteli hromadné ztráty a podstatně narušit bojové a manévrovací možnosti zasažených jednotek. Problém obrany proti těmto zbraním hromadného ničení a jednotkám uvádějícím je v činnost lze dosavadními prostředky skutečně těžko řešit. Jestliže dříve malá skupina letounů nebo dokonce jednotlivé letouny protivníka neznamenal vážné ohrožení i malých jednotek, za použití zbraní hromadného ničení, především atomových zbraní, znamená takováto skupina letounů vážné nebezpečí pro celé svazky. Jestliže dříve bylo podmíněno způsobení vážných ztrát dělostřelectvem protivníka jeho nahromaděním v malém prostoru, za nových podmínek bude atomové dělostřelectvo schopno několika hlavními a několika střelami způsobit vážné ztráty v jednotkách v prostoru jeho použití. Současné používání bojových radioaktivních látek a vysoce účinných otravných látek uvedené problémy ještě více zdůrazňuje.

Je již jasno, že objevení zbraní hromadného ničení v podstatě mění způsoby boje a operace. Není již možno uvažovat o způsobu vedení boje a operace jednak starými formami, jednak novými, odpovídajícími použití atomových zbraní. V nových podmínkách budou boj a operace vedeny jediné způsobem odpovídajícím použití atomových zbraní, protože každá jednotka na frontě bude ohrožena atomovými zbraněmi protivníka, a i když atomových zbraní k podpoře jejího boje použito nebude, bude jednotka bojovat s nepřítelem, kterému rovněž neustále hrozí nebezpečí použití atomových zbraní a který musí svou sestavu i formu boje tomuto nebezpečí přizpůsobit.

Za použití atomových zbraní došlo k změnám v základních takticko-operačních normách. V současné době možno usuzovat, že podmínkám použití atomových zbraní nejvíce odpovídají tyto takticko-technické normy v útočné operaci armády:

- šířka útočného pásma 50 až 100 km,
- šířka úseku průlomů 18 až 24 km,
- celková hloubka armádní operace 150 až 200 km,
- hloubka bližšího úkolu armády 60 až 80 km,
- hloubka dalšího úkolu armády 90 až 120 km,
- střední tempo útoku 30 až 40 km za den,
- délka přípravného období operace 6 až 7 dní,
- délka operace 5 až 7 dní.

Přitom nutno považovat za pravidlo, že armádní operace bude přerůstat do frontové, že při splnění cíle armádní operace dostane armáda již další úkol, k jehož splnění bude nutno při plnění úkolů předcházející operace zároveň plánovat operaci novou. Taková armádní operace vedená hluboko v operační hloubce bude mít zpravidla manévrový ráz, bude se více než operace začínající průlomem připravené obrany vyznačovat rychlými tempy a náhlými změnami situace. Tyto okolnosti, spojeny ještě s omezenou dobou přípravy nové operace, budou klást vrcholné nároky na organizaci velení vojskům.

3. Požadavky na velení za oboustranného použití atomových zbraní

Velení vojskům definují naše řády jako opatření týkající se přípravy, organizace a vedení boje, zahrnující

- udržování vysokého politického a morálního stavu a neustálé bojové pohotovosti vojsk,
- včasné stanovení bojových úkolů vojskům,
- přípravu a organizaci bojové činnosti vojsk a organizaci nepřetržité součinnosti v boji,
- stálé bojové a politické zabezpečení vojsk,
- stálé řízení vojsk v průběhu bojové činnosti,
- stálou kontrolu plnění rozkazů, nařízení a veškeré činnosti vojsk,
- nepřetržité zabezpečování vojsk materiálními prostředky a organizaci vojskového týlu.

Zavedením atomových zbraní se problémy velení vojskům staly podstatně složitějšími a uskutečňování velení těžším. Ve všech uváděných opatřeních k uskutečnění pevného velení nutno najít nové způsoby a metody jejich uplatňování v praxi. Za podstatné změnách podmínek by velení starými metodami musilo vést k desorganizaci v řízení a průběhu boje a v nejprůzračnějším případě k snížení tempa operace. Je proto nezbytné usilovně hledat nové cesty jak v samé práci velitelů a štábů při organizaci a uskutečňování velení, tak i v zlepšení prostředků, které velení urychlují, zjednodušují a zabezpečují.

4. Okolnosti ztěžující velení

Které okolnosti ztěžují velení za použití atomových zbraní? Jsou to jednak okolnosti vyplývající z nových způsobů operace a boje, jednak okolnosti vyplývající z činnosti nepřítele směřující k narušení velení protivníka.

K prvním okolnostem patří především samo použití atomových zbraní nepřítelem. Napadení bojové sestavy nepřátelskými atomovými zbraněmi jak ve výchozím prostoru k útoku, tak v průběhu boje způsobí ztráty na živé síle, bojové technice, spojovacích zařízeních, komunikačních objektech, naruší systém velení, naruší určený systém součinnosti mezi svazky i mezi druhy vojsk, vyžádá si vysoké úsilí orgánů velení k odstranění následků napadení atomovými zbraněmi a způsobí, že část pracovníků štábů, pojiťek i část záloh nebude moci plnit stanovené úkoly útočného boje. Okolnost, že snahou nepřítele bude využít účinku atomových zbraní k aktivním akcím záloh a druhých sledů, ještě zvyšuje vážnost problémů velení při napadení bojové sestavy atomovými zbraněmi nepřítele.

Použití vlastních atomových zbraní při zteči nebo v průběhu boje taktéž podstatně zvyšuje nároky na velení. Nutno navíc organisovat součinnost pozemních jednotek s jednotkami nosičů atomových pum, přesně časově a prostorově určit činnost pozemních jednotek a svázat ji s atomovými údery, organisovat opatření k uchránění bojové techniky a živé síly před účinky vlastních atomových zbraní, organisovat radiační průzkum, plánovat umlčení odporů, které by nebyly podle předpokladu umlčeny atomovými zbraněmi, zabezpečit spojení pro případ poruch radiového provozu po použití vlastních atomových zbraní atd.

Samo neustálé nebezpečí napadení atomovými zbraněmi znamená

podstatné komplikace ve velení, narůstá problém organizace protiatomové ochrany jako hlavní prvek bojového zabezpečení vojsk.

Vojska jsou rozmístěna na mnohem větších prostorech, útočná pásma svazků se téměř dvojnásobně zvětšují, úkoly prohlubují, tempa útoku zvyšují, vybudování terénu k ochraně vojsk vyžaduje daleko více organizace a pracovního úsilí, velitelská stanoviště se vzdalují od vojsk i od sebe navzájem, použití atomových zbraní nepřitelem v průběhu operace může náhle zvrátit poměr sil na určitém taktickém směru, podstatně se rozrůstají požadavky na rozsah zdravotnického zabezpečení atd.

K těmto okolnostem podstatně měnícím požadavky na velení nutno vzít v úvahu činnost nepřítelů k narušení velení v rozhodujících okamžicích operace. V druhé světové válce se těmito problémy zabývali jak hitlerovci, tak Američané a v bojové praxi uplatňovali různé způsoby narušení velení. Tyto způsoby jsou v americké armádě studovány a rozvíjeny především v technickém směru i po válce, jak tomu nasvědčuje odborná literatura. Za bojů v Itálii použili Američané několikrát speciálních průzkumných rot »rangers«, které byly dopravovány po moři do týlu německých vojsk s úkolem ničit štáby a desorganizovat velení. Tyto roty byly po skončení války rozpuštěny, ale za intervenční války v Koreji byly znovu zformovány a začleňovány do pěších divisí. Záškodnické skupiny těchto rot v síle družstva až čtyř pronikaly frontou nebo byly vrtulníky dopravovány do týlu lidových jednotek s cílem přepadávat VS, VP, spojovací ústředny a týlové jednotky a narušovat velení. V několika případech bylo k těmto účelům používáno malých taktických výsadek z výsadekových divisí.

K podobným účelům bylo v druhé světové válce, především za invase do Francie r. 1944, používáno anglickou armádou malých samostatných jednotek t. zv. commandos.

Fašistická wehrmacht používala k narušování velení zejména jednotek speciální divise »Brandenburg«, která organizačně patřila přímo »Abwehrstelle-OKW«. V letech 1943—1945 používala wehrmacht k přepadům štábů a narušování velení speciálně vycvičených diversních a teroristických skupin »Sonderkommand« válečného zločince Skorzenyho a fašistických elementů, zejména z band UPA¹⁾. Roku 1944 za ústupu z Francie použilo hitlerovské velení zvláštního útvaru SS »Division z. b. V. 800« v uniformách spojenců a podobných jednotek použilo na konci r. 1944 za ofensivy v Ardennách, kde tyto jednotky měly určitý úspěch.

Na základě výsledků průzkumu byla zjištěná VS ve chvílích kritických pro velení protivníka vyřazována údery letectva. Je znám případ za invazních bojů u Falaise v létě 1944, kdy letectvo americké armády úplně vyřadilo velitelství jednoho německého armádního sboru.

Zvláště velká pozornost se v amerických odborných časopisech věnuje technickým prostředkům k rušení radiového spojení. Princip rušení radiového provozu záleží v tom, že na frekvenci vysílané zprávy vysílá rušící stanice šum, nestejné tóny, pískání a p. K rušení možno použít každého silného vysílače, k němuž je připojen modulátor s nízkofrekvenčním hlukem nebo šumem. Americká armáda používá speciálních rušících radiových stanic s impulsní modulací. Tyto rušící stanice jsou širokopásové s automatickým zařízením k přejíždění rušeného pásma.

¹⁾ »UPA«, zkratka názvu ukrajinské šovinistické, reakční, teroristické organizace »Ukrajinská povstalecká armáda«, jejíž příslušníci označováni názvem »Benderovci« prováděli v letech 1945 až 1947 teroristické akce i na našem území.

Dosud jsou v americké armádě zavedeny tři druhy rušících stanic. Pozemní rušící radiové stanice s velkým výkonem při dosahu 400 km v telegrafii a 160 km v telefonii při výkonu 300 až 400 W. Letecké rušící radiové stanice byly zavedeny už za druhé světové války, jsou namontovány na letounech a používá se jich k rušení provozu leteckých i pozemních radiových stanic, naváděcích zařízení dálkových střel a radiolokátorů. Dosah některých typů je až 400 km při výkonu 50 až 100 W. Ve válce v Koreji bylo Američany po prvé použito balónkových rušících radiových stanic. Byly dopravovány nad území korejské lidové armády letouny a shazovány v předem určených prostorech. Při hromadném nasazení účinně rušily krátkovlnná pásma všech radiových stanic. Pro ultrakrátkovlnná pásma bylo jich méně používáno. Po vyčerpání elektrického zdroje byly rušící stanice zničeny autodestrukci.

Podle dosavadních zpráv jsou rušící radiové stanice prostředky armádního sboru, armády a zálohy hlavního velitelství. U velitelství polní armády mají být zřizována střediska rušících radiových stanic s pátracími a zjišťovacími jednotkami. Toto středisko má rušit radiový provoz protivníka na ploše do 520 km².

Všechny tyto okolnosti podstatně ztěžující velení nutno brát v úvahu při organizaci velení a především nutno hledat cesty a způsoby, kterými bude možno zabezpečit pevné velení i při uvedených těžkostech a rušivých vlivech. Hledání nových způsobů k zabezpečení velení nutno usměrnit dvěma směry:

1. Zabezpečení velení za nových, složitějších podmínek, za předpokladu dosavadní organizace štábů a materiálního vybavení, které je v současné době štábům a vojskům k dispozici.

2. Hledání nových možností ve změně dosavadní organizační struktury orgánů velení, ve využití a vyvíjení dosud známých technických zařízení, především spojovací techniky, v hledání nových technických prostředků k zabezpečení velení, konkrétněji v stanovení požadavků technickým pracovníkům našeho průmyslu na sestavení technických zařízení schopných za nových podmínek zabezpečit činnost velitelů a štábů při uskutečňování velení.

5. Problémy spojení

Jedním z nejdůležitějších činitelů zabezpečujících nepřetržité velení je spojení. Polní řád československé lidové armády stanoví, že spojení je hlavní prostředek, který zabezpečuje velení vojskům v boji, a jeho ztráta je proto ztrátou velení.

Organisace spolehlivého a nepřetržitého spojení klade na štáby tyto požadavky:

- předvídat vývoj boje a podle toho včas určit a organisovat zřízení stanovišť velitelství,
- účelně rozvrhnout spojovací síly a pojítka a organisovat spojení předem na celou hloubku boje s důrazem na dobu přemístění stanovišť velitelství,
- vhodně využítkovat a zajistit nepřetržitou činnost linkových, směrových, radiových a pohyblivých pojitek a správně organisovat službu styčných důstojníků.

Především je třeba, aby spojení zabezpečovalo

- veliteli osobní řízení boje a vedení přímých hovorů s podřízenými,
- na celou hloubku a ve všech údobích boje součinnostní spojení mezi druhy vojsk a se sousedy,
- spojení s týlem a v týlu,
- spojení hlásné služby o leteckém, atomovém, výsadkovém, chemickém a tankovém nebezpečí,
- neselhávající spojení současně z několika velitelských stanovišť (hlavního, záložního).

Nepřetržitost velení je třeba zabezpečit široce rozvětvenou sítí velitelských stanovišť ve výchozím položení a jejich včasným obsazením operačními skupinami, které musí být s to kdykoli převzít velení nade všemi svazky a útvary armády.

Neselhávající spojení je možno zabezpečit jediné tehdy, je-li současně zabezpečeno několika druhy pojítek, a členěním spojovacích sil a pojítek tak, aby při přemísťování stanovišť velitelství nebylo velení narušeno. Požadavek zasadit několik druhů pojítek na jednom směru přitom nezabývá velitele povinností mít v záloze spojovací síly a spojovací materiál. Bez spojovací zálohy sil a materiálu není v současných podmínkách možno považovat sebelépe organisované spojení za zabezpečeno.

S hlediska využití jednotlivých druhů pojítek za operace vedené za použití atomových zbraní potvrdily sice zkušenosti z posledních velitelско-štábních armádních operačních cvičení důležitost použití radia při manévrových formách operace, ale nijak nepopřely výhody plného využití všech ostatních pojítek.

Linková pojítka zůstávají — s tou podmínkou, že je možno je včas připravit k provozu — stále nejspolehlivějším a nejvýkonnějším pojítkem. To je nutno si uvědomit i při tom, že nutno důrazně potírat ve štábech bázeň před radiem a nezvyk v rovnoměrném využívání všech pojítek, která jsou k dispozici. Především v armádním formátu v složitě se vytvářejících situacích bylo by velmi obtížné zabezpečit pevné velení jediné radiem. Linková pojítka zůstanou i nadále hlavním pojítkem v útočné operaci do jejího zahájení a velmi důležitým pojítkem v průběhu operace, zvláště pro spojení mezi štáby. Nutno však v dalším vývoji odstranit ty jejich nedostatky, které se projevují při manévrových formách boje a při zvýšených tempech útoku. Půjde především o dalekosáhlou mechanisaci stavby, spojenou s mechanisovaným zakopáváním vedení v prostorech, kde by mohlo dojít k porušení vedení jak zásahem nepřítele, tak vlastní bojovou technikou, zvláště tankovou. Dále bude nutno studovat a rozvíjet možnosti širšího využívání umělých vedení. V přípravě štábů nutno obrátit pozornost na plné využívání dálkopisného spojení, kterého doposud naše štáby téměř vůbec nepoužívají.

Manévrové formy operace a boje dávají velké možnosti použití směrových pojítek. I když směrová pojítka při jejich použití v manévrových formách boje při velitelско-štábních cvičeních mnohokrát zklamala naděje v ně skládané, nutno vidět především v manévrových formách boje velikou budoucnost těchto pojítek, která mají všechny výhody liniových pojítek, ale téměř žádné jejich nevýhody. Po zkušenostech s používáním směrových pojítek možno tvrdit, že některé nedostatky v práci směrových pojítek vyplynuly hlavně z toho, že po prvních velmi dobrých zkušenostech s použitím směrových pojítek, především středních, velitelé

a štáby přecenili jejich možnosti a stanovili pro ně neúměrné úkoly. Pro další zlepšení výkonnosti směrových pojítek je nutno jednak soustavně cvičit spojovací štáby v rychlém a správném plánování využití směrových pojítek, v získávání praxe v jejich používání v mnohotvárném terénu s vhodným využíváním mezistanic a oprostít důslednou přípravou velitele a obsluhy jednotek směrových pojítek od úzké technické odbornosti a podstatně je zdokonalit v taktickém směru, jednak usměrnit vývoj středních směrových pojítek k zvýšení jejich mobility a odlehčení, aby je bylo rychle dopravovat na vyvýšená místa.

Radiová pojítka zůstávají v manévrových formách operace a boje hlavním prostředkem k uskutečnění velení. Soudobé bojové a technické podmínky však postavily radiovému spojení vážné překážky v nedostatku radiových frekvencí a v radiovém rušení.

Nedostatek frekvencí se nyní citelně projevuje již v rámci střeleckého sboru vybaveného posilovými prostředky. Navíc nutno počítat se ztrátou části frekvencí tím, že protistojící nepřítel bude pracovat na shodných frekvenčních pásmech a bude tak rušit náš radiový provoz. Záměrné rušení radiového provozu nepřítelem vede k nutnosti přidělovat záložní frekvence k provedení manévru frekvencemi. Cesta z tohoto nedostatku je především v rozvíjení výzkumu k používání vícenásobného spojení u radiových stanic středního a velkého výkonu.

Proti všem druhům rušení radiového provozu lze provést vhodná opatření, která mohou účinky rušení zmenšit nebo odstranit. Zkušenosti z provedených velitelsko-štábních operačních cvičení ukázaly řadu prakticky přezkoušených možností k zabezpečení radiového spojení i v průběhu rušení. Tak u radiových stanic velkého výkonu, rušených velkou radiovou stanicí, úspěšně zamezovaly obsluhy rušení tím, že podle předem určeného plánu při zahájení rušení posunovaly určitým směrem frekvenci o několik dílků na okraj dosahu rušení a bez přerušení provozu a nastavování záložních frekvencí pokračovaly v korespondenci.

Nejužívanějším opatřením, které je nutné zvláště při velké intenzitě radiového rušení, je manévr frekvencemi podle předem stanoveného plánu.

Nejúčinnějším opatřením se ukázal grafický radiový provoz, který radiovou korespondenci zrychluje, a možno se jím při rušení, které nedosahuje velké intenzity, dorozumět.

V bojové praxi bude mít velkou úlohu při opatřeních proti rušení radiového provozu zřizování klamného radiového provozu, kterým bude odvedena pozornost rušících zařízení nepřítele od skutečně používaných frekvencí.

I při dosud plně neprozkoumaných možnostech rušení radiového provozu výbuchy atomových zbraní a při uvedených problémech omezujících možnosti použití radiového spojení zůstává radio hlavním pojítkem v manévrových formách boje a operace, přitom však nutno více než předtím klást důraz na současné zabezpečení spojení jinými pojítky, aby rušení radiového spojení nezpůsobilo ztrátu velení.

Zkušenost z jednoho dvoustupňového armádního spojovacího cvičení provedeného na hloubku 100 km, při němž bylo použito jenom radiového spojení, ukázala, že při složitých situacích, jaké se vytvářejí v boji za použití atomových zbraní, není možno plně zabezpečit pevné velení jen radiovými pojítky.

Manévrové formy operace nijak nezmenšily význam pohyblivých po-

jítek a uskutečňování velení pomocí styčných důstojníků. Nové podmínky, větší rozloha bojiště a vyšší tempa útoku vyžadují však výkonnějších dopravních prostředků. Po malých úspěších v používání spojovacích letounů ke spojení na stupni armáda — sbory v minulém roce se při letošních cvičeních spojovací letouny osvědčily. Dosavadní typy spojovacích letounů K-65 a K-75 mají nevýhodu v poměrně velkých přistávacích plochách. Rozloha těchto ploch a potřeba utajení vede k jejich vzdálení od velitelských stanovišť a to je často příčinou zpoždování spojení uskutečňovaného letouny. Vhodné východisko bude v zavedení vrtulníků jako pohyblivých pojitek štábů. Vývoj v tomto směru pokročil tak daleko, že vybavení štábů vrtulníky bude věci více technického provedení než věci vývoje.

Uvedenými dosud známými pojítky není možno považovat vývoj v tomto směru za ukončený. Kvalitativně vyšší formy vedení operace a boje si nutně vyžadují i dokonalejší a výkonnější pojítka. Vývoj v tomto směru je naznačen především možností použít televise. Záběry televizní kamerou by jednak dávaly veliteli obraz o určitých důležitých úsecích bojiště nebo terénu, v kterém má dojít k určité důležité bojové akci, nebo by bylo možno záběru použít k informaci o situaci zaznamenané v mapě. Podle zpráv amerického vojenského tisku použili Američané pokusně televise při cvičení k řízení výsadekové operace.

6. Problémy utajení velení

Výkonnost pojitek je těsně spjata s problémem utajení velení. Nutno přiznat, že v současné době je utajení velení slabým místem našich štábů, že téměř není cvičení, aby se neprojevil závažné přestupky proti určeným pravidlům utajení velení. Beze sporu nutno tvrdě vyžadovat ode všech velitelů a pracovníků štábů přesné dodržování stanovených pravidel utajení a soustavným výcvikem je vést k návykům v jejich zachovávání. Naproti tomu musíme přiznat, že v sestavení pomůcek utajení velení nemáme šťastnou ruku. I když nutno uznat potřebu zvýšeného utajení v míru vzhledem na blízkost našich jihozápadních hranic, je těžko se smířit se skutečností, že se systém utajení velení stává postupně složitějším a těžkopádnějším a dostává se do zásadního rozporu s rychlými formami operace a boje, charakterisovanými rychlými změnami bojové situace a vyžadujícími rychlých zákroků velitelů. V tomto oboru čeká naše štáby a techniky velká práce k nalezení způsobů urychlení velení bez nebezpečí prozrazení důležitých údajů o nepříteli.

Naskytá se několik způsobů zlepšení situace v utajení velení. Předně není u nás doposud zdaleka využito možností otevřených hovorů za podmínek, kdy je odposlouchání nepřitelem prakticky naprosto nemožné, při využití linkových pojitek s vysokofrekvenčními zařízeními. Naše stanoviště velitelství jsou sice propojována linkovými pojítky s vysokofrekvenčními soubory (NOT, TOT), ale umělá vysokofrekvenční vedení nejsou na ústřednách samostatně vedena, obsluhy ústředí mají na vůli, zda podle okamžitých poměrů zapojí hovor po kmenovém vedení nebo vysokofrekvenčním spoji. Když pro určité hlavní funkcionáře budou trvale vymezeny vysokofrekvenční spoje, budou moci vést hovory otevřeně, bez nutnosti použít pomůcek utajení velení. Zapojení určitých dálkopisných stanic trvale na vysokofrekvenční vedení umožní též vést otevřeně korespondenci bez možnosti odposlouchání.

K umožnění otevřených hovorů po linkových i radiových pojítkách bude nutno věnovat zvýšenou pozornost vyvíjení zařízení pro inverzní hovory. Technické principy těchto zařízení jsou známy a hitlerovská wehrmacht jich v druhé světové válce používala, je tedy možno očekávat i v tomto směru ulehčení v utajení velení.

Ve všech ostatních případech nutno při určování stupně utajení korespondence na pojítkách vycházet s hlediska, co v bojové skutečnosti nutno trvale před nepřítelem utajit a kterých zpráv nebude mít nepřítel možnost i po poznání jejich obsahu využít ve svůj prospěch. Platné řády udávající přesně a vysoce promyšleně nutné stupně utajení zpráv, je třeba velitele a štáby cvičit v návycích vést hovory podle těchto zásad utajení a revidovat příliš opatrnické a přetheoretisované názory na utajení velení. Současné pomůcky utajení velení téměř znemožňují velitelům vést vzájemné hovory po pojítkách a ztěžují rychle a přesně dát v hovoru po pojítkách přesný obraz o složité situaci staršímu náčelníkovi.

Při sestavování pomůcek utajení velení nutno dbát na možnosti pojítek a spojovacího personálu. Zkušenosti z cvičení v terénu ukázaly, že dosavadní způsob kodování zpráv šestimístnými a někdy sedmimístnými skupinami vedl k častému zkomolení zpráv při jejich dopravě radiem (grafii), protože radisté jsou po celou dobu výcviku cvičeni na příjem a vysílání pětimístných skupin.

Není dosud pro bojovou skutečnost dořešen rozsah nutného kodování nebo šifrování hovorů vedených po směrových pojítkách. Odposlouchání těchto hovorů je sice po theoretické stránce možné postavením přijímače ve směru vysílaných vln nebo zachycením odrážených vln, ale záměrné zachycení těchto hovorů vyžaduje tak dlouhého času a podléhá do té míry náhodě, že v manévrových formách boje bude možno směrových pojítek využívat s nejmenší mírou kodování hovorů.

Zlepšením method a pomůcek utajení velení bude učiněn velmi důležitý krok k zabezpečení velení, především v manévrových formách boje. Přitom vývoj musí být bezpodmínečně usměrněn k zjednodušení method utajení velení při zachování nutné míry předpokladů k znemožnění dešifrace zpráv. Rozsáhlé využití technických zařízení k zamezení odposlouchání zpráv bude mít rozhodující význam.

7. Velení v přípravném období operace

Ničivý účinek zbraní hromadného ničení a zvláště atomových vyžádal si důsledné změny v rozmístění orgánů velení. Štáby se za použití atomových zbraní vzdalují více od fronty a orgány velení se decentralisují.

VS armády se umísťuje ve výchozím položení do 20 km od čáry dotyku, ZVS armády do 10 km od VS, zpravidla stranou od něho, na stejnou vzdálenost od čáry dotyku. Druhý sled VS se umísťuje do vzdálenosti 15 km od VS do hloubky sestavy. V poslední době se uplatňuje požadavek na zřízení záložního VS druhého sledu velení, které by bylo vzdáleno od druhého sledu VS do 10 km s obsazením a funkcí jako ZVS.

Podle uplatňovaných zásad se na stupni armády nezřizuje velitelská pozorovatelna velitele armády. Pro přímou informaci velitele armády o průběhu boje se mohou na jednotlivých směrech v útočném pásmu armády zřizovat pozorovatelné obsazené důstojníky štábu armády, kteří informují velitele a štáb armády o situaci na úsecích fronty jimi pozorovaných.

O otázkách rozmístění velitelských stanovišť, o jejich dělení na sledy, o jejich vybudování a o organizaci práce na nich pojednává článek plukovníka Varvařovského otištěný ve Vojenské myslí čís. 4/1955. Jeho vývody možno vzít jako plně uznané a podmínkám použití atomové zbraně odpovídající. Pro další úvahu nutno si jen uvědomit, že VS armády je rozmístěno na ploše 6 až 8 km². Široká rozloha sice zmenšuje pravděpodobnost současného vyřazení většiny štábu napadením atomovými zbraněmi nebo úderem letectva, podstatně však ulehčuje činnost záškodnických jednotek k vyřazení velení. Jestliže jsme v době, kdy nebylo počítáno s použitím atomových zbraní, vzdalovali pomocné, strážní a spojovací jednotky od vlastního VS, aby nedošlo k nakupení osob a materiálu na VS, nyní bude nutno uvažovat o včlenění těchto jednotek přímo do okrajových prostorů VS mezi jednotlivé skupiny štábu k zabezpečení jejich přímé ochrany. Jinak se stává štáb na VS lehkou zranitelnou, neboť vyřazení štábu z jeho funkce znamená i to, že se pracovníci štábu po napadení VS věnují přímé obraně a nemohou pracovat na uskutečnění velení.

V uvedeném článku pojednává plukovník Varvařovský vyčerpávajícím způsobem o obsahu a pořadí prací při přípravě rozhodnutí velitele armády za použití atomových zbraní, o jeho vydání a o otázkách plánování operace. Z celého pojednání vyvozuje závěr, že za použití atomových zbraní je nutno do organizace velení vnést řadu nových prvků, že se velení stává složitějším, ale přitom musí být pružnější.

Jaký vliv mají nové podmínky na uskutečňování velení v přípravném období útočné operace?

Na uskutečňování velení bude mít vliv především

- zkrácená doba přípravného období armádní operace na 6 až 7 dní, z čehož připadají na plánování operace ve štábu armády 2 až 3 dny a na plánování a přípravu v rámci střeleckých sborů 3 až 4 dny, při čemž má na délku přípravného období největší vliv nutnost vybudovat výchozí prostor k útoku s protiatomového hlediska,
- znesnadnění uskutečňování těsné součinnosti mezi složkami štábu vzhledem k jejich rozmístění na velké prostoty,
- rozdělení složek štábu vzhledem k vyčlenění pracovníků pro obsazení ZVS,
- znesnadnění osobního styku s podřízenými veliteli a štáby a ztižení kontroly vojsk vzhledem k jejich rozmístování na velkých prostorech.

K zabezpečení splnění úkolů velení, především k včasnému naplánování operace i vypracování podkladů pro činnost podřízených velitelů a štábů a provádění kontroly vojsk, bude nutno řešit především dva problémy:

- zabezpečení těsné součinnosti mezi složkami štábu při plánování operace s hlediska jednotného chápání všech otázek operace a s hlediska včasného vzájemného zabezpečení podkladů pro plánování všech složek štábu,
- plné využití pracovníků štábu umístěných na ZVS.

Zkušenosti z armádních operačních cvičení ukázaly, že je možno i ve zkrácené době útočnou operaci naplánovat hodnotně a včas zabezpečit podklady pro činnost štábů. Nutno přitom vycházet z předpokladu, že velitel a štáb armády budou mít 2 až 3 dny času do doby, kdy musí podřízené velitele a štáby konkrétně seznámit s jejich úkoly a vydat jim

pokyny pro jejich činnost při přípravě boje. V této době bude nutno vydat rozhodnutí velitele armády, vypracovat plán operace, bojový rozkaz, nařízení pro bojové zabezpečení operace a základní odborná nařízení velitelů a náčelníků druhů vojsk, napláňovat přeskupení a vystřídání vojsk a připravit nařízení pro přeskupení a vystřídání. V zájmu organizovanosti a včasného provedení přípravy operace vojsky nutno tyto podklady bezpodmínečně písemně vydat současně se stanovením bojového úkolu vyšších svazků.

V době plánování a příprav boje vyšších svazků má štáb armády možnost dokončit plánování, především v otázkách upřesnění součinnosti v průběhu operace a v otázkách konkrétnisace bojového a materiálního zabezpečení v průběhu operace. Těžiště činnosti štábu armády se v této době musí postupně přenášet na kontrolu a pomoc podřízeným štábům a vojskům a rozsah kontroly a pomoci musí vrcholit v době přeskupení, vystřídání jednotek a dosažení pohotovosti.

Zkrácená doba přípravného období vyžaduje využít každé chvíle k útočům, které si vyžádají nejvíce času, především k vybudování výchozího prostoru k útoku, k přísunu materiálu, k rekognoskaci a úpravě komunikací pro přeskupení a vystřídání vojsk. Tyto úkoly bude nutno řešit jako první v pořadí ihned po ujasnění úkolu armády a vydat vojskům na základě i předběžných propočtů ihned předběžné rozkazy k jejich uskutečňování, bez potřeby prozrazení účelu a konkrétního úkolu jednotek. Rekognoskaci a úpravu komunikační sítě bude účelné provést péčí a prostředky armády s případným zesílením pracovníky štábů a jednotkami vyšších svazků, které budou pracovat na dílčích úkolech pod řízením štábu armády.

Potřeba včasného naplánování operace vyžaduje zlepšených způsobů v pracovní praxi štábů při přípravě rozhodnutí. Bude nutno definitivně upustit od školského zpracování a přednášení informačních zpráv a přenést větší odpovědnost na velitele. Velitel armády, velitelé vyšších svazků a svazků budou musít k urychlení a zkvalitnění prací na přípravě rozhodnutí vydávat v pokynech pro přípravu informačních zpráv konkrétní a dosti podrobné rysy zamýšleného rozhodnutí, aby velitelé a především náčelníci druhů vojsk a složek od začátku byli usměrněni k plnému podepření zámyslu velitele možnostmi svých druhů vojsk. Bude třeba přejít k přijímání informačních zpráv od jednotlivých funkcionářů formou kladení konkrétních dotazů velitelem na některé funkcionáře štábu jen v zásadních a objasnění vyžadujících věcech. Přitom bude přítomen náčelník štábu a náčelník operačního oddělení, t. j. hlavní zpracovatelé vševojskové části plánu operace.

K zabezpečení rychlého, organizovaného plánování operace bude nutno daleko více než dříve plánovat práci štábu. Kalendářní plán opatření k přípravě a organizaci operace, jak se ho v našich štábech používá, v nových podmínkách nestačí. Pro práci uvnitř štábů bude nutno tento plán rozšířit doslova hodinovým plánem postupu prací na plánování operace, v kterém bude jasně určeno, kdy vydají náčelníci složek štábu pokyny pro práci na dílčích dokumentech, kdy, kde a kdo z jednotlivých složek na podkladech dílčích plánů spolupracuje a kdy a kde konečně velitelé a náčelníci druhů vojsk a složek pod řízením náčelníka štábu zpracované návrhy dílčích plánů posoudí a upraví ke schválení veliteli armády. Při velkých vzdálenostech složek štábu na VS jedině tento

systém zabezpečí klidnou práci štábu a včasné, organisované a hodnotné vypracování plánu operace.

Tu je nutno zmínit se o účelnosti grafických plánů a bojových dokumentů. Praktické zkušenosti z posledních armádních operačních cvičení ukázaly, že uplatňovaná zásada důsledně přejít na dokumentaci v grafické formě nevede vždy k ušetření času a k zachování účelnosti dokumentu. Bojová dokumentace vyšších štábů není věc samoúčelná, svůj účel většina dokumentů splní až tehdy, když se včas dostane k vykonavatelům buď ve formě popisu, jako na př. plánová tabulka operace, nebo ve formě výpisu, především výpisů z plánů zabezpečení boje a operace druhů vojsk, nebo konečně ve formě bojového nařízení vypracovaného na základě plánu, na př. nařízení pro bojové zabezpečení operace. Zkušenost ukazuje, že se čas eventuálně získaný na zpracování grafického plánu mnohonásobně ztratí při pořizování výpisů nebo bojových nařízení. Dokud nebudou štáby technicky vybaveny tak, aby mohla být v polních podmínkách rychle rozmnožována dokumentace fotograficky, a to barevnou fotografií, není možno uznat grafický systém pořizování dokumentů a plánů za zásadně výkonnější a rychlejší a lépe zabezpečující velení.

K otázce využití pracovníků štábu na ZVS

Účelem ZVS je převzít funkci VS při jeho vyřazení činností nepřítel, především atomovým napadením. V naší štábní praxi při provádění velitelsko-štábních cvičení se ještě nepodařilo najít správné způsoby organisace ZVS, aby bylo schopno tuto svou hlavní funkci splnit. Hlavní nedostatek nutno spatřovat

- v nevyhovujícím obsazení pracovníky štábu,
- v nedostatečném vybavení technickým personálem a prostředky k uskutečňování velení,
- v odtržení od VS a málo hluboké znalosti okamžitých problémů velení,
- nesklopenosti celé skupiny na ZVS.

Tyto problémy nevyplynou z toho, že by ve štábech, zejména ve štábu armády, byl nedostatečný počet pracovníků. Naše štáby si v průběhu velitelsko-štábních cvičení odvykly počítat s plněním jednoho z nejdůležitějších opatření k zabezpečení pevného velení — kontroly a pomoci podřízeným štábům a vojskům. Zvykly si zařazovat všechny pracovníky štábu k plánování boje a operace a rozdělovat úkoly z plánování na všechny pracovníky složek štábu. Při tomto škodlivém pojetí věci je přirozené, že náčelníci složek štábu nedokážou vyčlenit hodnotné pracovníky na ZVS. Další důvod pro nedostatečné obsazování ZVS je v tom, že štáby nenašly vhodný způsob využití skupiny štábu na ZVS především v přípravném období.

Z dosavadní praxe je jasno, že decentralisovat plánování operace na VS a ZVS není účelné a nezabezpečí včasné a sklopené plánování. Naskytují se však i jiné možnosti využití ZVS a jeho personálu v období plánování operace a boje. Dostane-li velitel armády nebo vyššího svazku určité podklady pro plánování operace nebo boje dříve, než možno do plánování zapojit celý štáb, bude možno ZVS s výhodou použít pro úzkou skupinu pracovníků, kteří tam budou zpracovávat podklady pro plán operace. V průběhu vlastního plánování bude výhodné využít skupiny na ZVS k řízení bojové přípravy vojsk, k řízení materiálního

a technického zabezpečení, k provádění kontroly a pomoci podřízeným štábům a vojskům. ZVS bude možno využít k pořizování kopií dokumentů a nařízení pro podřízené štáby.

V tom případě, že armáda dostává při dovršování operace nařízení k provedení další operace, bude nutno využít skupiny na ZVS buď k plánování této nové operace nebo k řízení bojové činnosti vojsk k zakončení ještě probíhající operace. Tento druhý způsob využití skupiny na ZVS se zdá výhodnější a k jeho plnění bude možno tuto skupinu zesílit, především styčnými důstojníky a pojitky.

K zabezpečení skloubenosti a pracovní schopnosti skupiny na ZVS je nutno určovat do ní pracovníky složek štábu vždy v stejném složení a celou skupinu ponechat beze změny po celou dobu určité operace. Vystřídání skupiny provést v období mezi dvěma operacemi. Vzhledem k zvláštnostem využívání pojítek na ZVS jeví se účelným ponechat spojovací jednotky na ZVS taktéž trvale po celou dobu operace.

Skupinu nutno vybavit dokumentací všech druhů vojsk, potřebnou k řízení boje; z toho důvodu bude nutno některé dokumenty, především plány bojového zabezpečení, které se doposud zpracovávaly v jednom výtisku, pořizovat v dalším výtisku pro potřebu ZVS. Rovněž nutno vybavit ZVS kopii všech vydaných rozkazů a bojových nařízení.

Využití části pracovníků se ZVS k provádění kontroly a pomoci a k případné výpomoci na VS oslabuje pohotovost ZVS a jeho schopnost převzít velení. Nutno proto vyhodnotit ta období, kdy je nebezpečí vyrazení VS největší a zabezpečit v této době plnou pohotovost ZVS. Největší nebezpečí napadení VS je v době, kterou nepřítel bude považovat za kritickou s hlediska velení svého protivníka, především při zaujetí výchozího položení k útoku vojsky armády a v době provedení atomové, letecké a dělostřelecké protipřípravy s úderem před přední okraj jeho obrany; v době před vyražením ke zteči; při zahájení sborových protiztečí a armádních protiúderů s použitím atomových zbraní; při zahájení střetného boje jeho operačními zálohami a při zahájení akcí k uvolnění obkličovacího uskupení. V těchto obdobích bude účelné provést pojitky ZVS přezkoušení spojení zjednaného s veliteli a štáby vyšších svazků, záloh a jednotlivých částí bojové sestavy armády k zabezpečení co nejrychlejšího převzetí velení orgány ZVS v čas potřeby.

8. Velení v průběhu operace

Pro uskutečnění velení v průběhu operace bude rozhodující, jak budou rozmístěny orgány velení k zabezpečení přímého a nepřetržitého vlivu velitelů na bojovou činnost vojsk.

V útočné operaci za používání atomových zbraní je uplatňována zásada, že se VP jako orgán velení na stupni armády nezřizuje. Velitel armády velí z VS. Při řešení některých situací se připouští jeho přemístění na ZVS, nebo může k ujasnění a vyřešení bojových situací vyjet k některému veliteli sboru k uskutečnění osobního styku.

Velení z VS armády má v manévrových formách operace beze sporu řadu výhod vyplývajících ze soustředěného využití orgánů a prostředků velení. Podstatnou nevýhodou tohoto způsobu velení je určité odtržení velitele armády od bojové situace, která se v manévrových formách boje a operace rychle mění.

I při respektování všech okolností potvrzujících výhody velení z VS

armády je bezpodmínečně nutné, aby se velitel armády v určitých důležitých fázích operace mohl rozhodovat na základě vlastního pozorování a osobního zhodnocení situace v určitém úseku bojiště. Za takové situace nutno považovat zejména

- zahájení a provedení atomové a dělostřelecké přípravy zteče a zteč hlavního obranného postavení nepřítele,
- protizteč sborových záloh nepřítele, prováděnou po napadení nepřátelskými atomovými zbraněmi,
- boj o první postavení pásma sborových záloh nepřítele na směru plánovaného zasazení rychlé skupiny (armádní, frontové),
- zabezpečení zasazení rychlé skupiny,
- zabezpečení zasazení druhého sledu armády,
- odrážení protiúderů operačních záloh nepřítele prováděných za použití atomových zbraní,
- zabezpečení zasazení druhého sledu frontu.

Použití atomových zbraní oběma stranami především v těchto údobích boje vyžaduje rychlé provedení řady opatření podle vytvořivší se situace. Velitel armády musí být připraven vydat doplňkové rozkazy všem prvkům bojové sestavy armády k okamžitému a plnému využití vhodně se vytvořivší situace nebo k zamezení převzetí iniciativy a úspěchu protivníka, který má možnost soustředěným použitím atomových zbraní na určitém prostoru změnit poměr sil ve svůj prospěch. K rychlému získání informace o situaci na ostatních úsecích bojiště a k rychlému vydání rozkazů musí mít velitel armády s sebou operační skupinu a prostředky velení. Osobní radiová stanice nemůže úplně zabezpečit za nových podmínek veliteli armády velení, zůstává jen jeho přímým osobním pojitkem pro dohovor s veliteli vyšších svazků a s náčelníkem štábu.

I poměrně malá operační skupina a nejnezbytnější pojitka potřebují k své činnosti vybudované VP. Praxe, že se velitel armády dočasně usadí na VP některého velitele sboru, vede k ztížení situace ve velení veliteli sboru a jeho operační skupině. Proto možno považovat za účelné zřizování VP velitele armády i v manévrových formách operace k zabezpečení přímého pozorování boje a živého velení veliteli armády.

Tyto pozorovatelny je třeba plánovat na základě plánu operace již předem a připravit podmínky k jejich vybudování a organizaci spojení z nich do příchodu velitele armády na VP. Ke krátkodobým výjezdům velitele armády k některému veliteli sboru, při kterém se mají řešit jen otázky týkající se samého sboru, není nutno zřizovat samostatnou pozorovatelnu a jako prostředek spojení postačí veliteli armády jeho osobní radiová stanice. Je-li nutno ihned řešit situace způsobené hromadným napadením atomovými zbraněmi a po něm následujícím vyražením útoku nepřítele v době výjezdu velitele armády, bude musit řídit protipatření náčelník štábu armády z VS armády.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že nejúčelnějším způsobem velení velitele armády při manévrových formách boje a operace bude velení z VS armády, kombinované se zaujímáním VP armády, k řešení důležitých bojových situací v průběhu operace a s výjezdy k velitelům sborů na jednotlivé směry k ujasnění situace a osobnímu vydání doplňkových nařízení.

Požadavek nepřetržité bojové činnosti denní i noční v průběhu operace vyžaduje i nepřetržité řízení vojsk. Zachování rychlého tempa útoku, pohotové využívání výsledků průzkumu všech druhů, dovedné

rozdělování a ničení uskupení nepřítele, rozhodné pronásledování, prolamování připravených obranných čar z chodu a úspěšné vedení boje s přicházejícími zálohami nepřítele vyžaduje předvídatvého a včasného vytváření uskupení sil a prostředků k úspěšnému plnění postupných cílů operace. Možnosti hromadného použití atomových zbraní a zbraní hromadného ničení vůbec s rostoucími bojovými možnostmi letectva a pohyblivostí záloh vytvářejí situace, na které je nutno několikrát v průběhu dne reagovat doplňkovými rozkazy a nařízeními.

Avšak možnosti náhlých změn situace vlivem činnosti a použití zbraní hromadného ničení nepřítele nijak neopravňují k omezení plánování činnosti vojsk. Tyto možnosti vyžadují přesné provádění průzkumu, hluboké hodnocení možností, odkrývání pravděpodobného zámyslu nepřítele a na základě takového hodnocení předvídatvé velení připravující předem uskupení vojsk, schopné čelit jak atomovým úderům, tak každé aktivní činnosti nepřítele, následující po atomovém napadení.

V průběhu denní bojové činnosti vojsk bude nutno, aby se velitel armády již na základě situace vytvořivší se k polední předběžně rozhodl pro použití těch částí operační sestavy armády (armádní rychlé skupiny, druhého sledu, vševojskové zálohy), které mají být zasazovány do sražení zrána příštího dne, a aby štáb armády neprodleně připravil a vydal na základě tohoto rozhodnutí doplňkové rozkazy k provedení průzkumu komunikací, k jejich úpravě, k organizaci pořádkové služby, k uvolnění komunikací prvními sledy s údaji potřebnými pro organizaci a provedení přesunu. Tyto doplňkové rozkazy budou konkretisovat a na základě vyvinuvší se situace pozměňovat plány a rozkazy vypracované v přípravném období operace. Za současných podmínek nutno považovat potřebu takových změn za velmi pravděpodobnou.

Na základě vývoje situace k 16. až 17. hodině a jejího zhodnocení musí se velitel armády rozhodnout pro organizaci nočního boje a konkretisovat úkoly vyšších svazků prvního sledu k zabezpečení částí operační sestavy armády, která má být zasazena zrána příštího dne operace. Štáb musí opět neprodleně vypracovat a dodat vojskům bojová nařízení na základě tohoto rozhodnutí.

Po takto organizované činnosti vojsk má velitel a štáb armády čas, aby na základě výsledků celodenního boje a zjištěné činnosti záloh nepřítele ke konci dne zhodnotil situaci a rozhodl se pro činnost vojsk armády na příští den. Štáb armády musí zabezpečit neprodleně dodání rozhodnutí velitele armády velitelům vyšších svazků a záloh.

Při takto organizovaných zásadách velení musí mít velitel armády během druhé poloviny dne nejméně třikrát přesně podchycenu bojovou situaci na frontě armády a u sousedů. K získání obrazu o situaci na jednotlivých úsecích fronty jeví se účelným vyslat představitele štábu armády, kteří osobně ověří situaci na jednotlivých úsecích fronty a vrátí se k veliteli armády v určenou dobu k podání informační zprávy.

Dalším problémem tohoto systému velení je včasné doručení rozkazů velitele armády velitelům vyšších svazků. V manévrových formách boje vystupuje k tomuto účelu obzvlášť důležitost funkce styčných důstojníků, kteří osobně zaznamenávají znění rozkazu velitele armády a odevzdají jej osobně vykonavateli. Technický vývoj může tu přispět k podstatnému urychlení dodání rozkazů jednak zdokonalením pojítek bez možnosti odposlouchání nepřítelem, jednak vývojem nahrávacích zařízení použí-

telných v polních podmínkách k zachycení rozhodnutí velitele armády na zvukový pás, který styčný důstojník doručí vykonavateli rozkazu.

Až po odeslání rozkazu pojitkem nebo styčným důstojníkem nutno vypracovat písemný rozkaz nebo bojové nařízení a doručit je vykonavatelům jako potvrzení již vydaných rozkazů.

K zabezpečení velení v průběhu operace je nutné, aby ZVS bylo kdykoli schopno převzít velení při vyřazení VS. Soustředění orgánů velení na VS armády v době, kdy není zřízena velitelská pozorovatelná armády, tuto nutnost ještě zdůrazňuje. Aby skupina na ZVS armády mohla ihned převzít velení, musí být běžně informována o vývoji bojové činnosti vojsk. Dosud provedená armádní operační cvičení odkryla po této stránce řadu problémů.

Jeví se nutným požadavek, aby skupina na ZVS nezatěžovala VS armády získáváním zpráv o vývoji situace a získala si je odposlechem v jednotlivých radiových sítích. Ačkoli byla při jednom cvičení v provozu jenom radiová pojítka, nepodařilo se odposlouchat zprávy v jednotlivých sítích tak, aby daly obraz o situaci na frontě.

Při provozu kombinovanými pojítky je získávání zpráv na ZVS odposloucháním neuskutečnitelné. Složky štábu na VS není možno zatěžovat soustavnou informací jejich příslušníků na ZVS. Je proto nejúčelnější způsob získání zpráv na ZVS vysílání pracovníků k jejich získání u složek štábu na VS. Tímto způsobem je možno získat zprávy o situaci na frontě v časových intervalech 3 až 4 hodin; zprávy zvláštní důležitosti nutno dodat péčí složek štábu na ZVS ihned. Tento způsob získání zpráv o situaci na frontě se v praxi vcelku osvědčil a dává předpoklady pro převzetí velení skupinou štábu na ZVS.

Možnosti uskutečnění velení ze ZVS jsou omezeny počtem pracovníků štábu a pojítky, která jsou připravena k provozu. Je jisté, že počtem i pojítky omezená skupina nebude schopna organisovat a uskutečnit tak pevné velení, jaké je schopen uskutečnit úplný štáb armády. Při vyřazení VS armády nutno počítat po určitou dobu s organizací velení, při níž bude ponechána veliteli vyšších svazků rozsáhlá iniciativa a skupina štábu armády na ZVS se soustředí na řešení zásadních otázek součinnosti a na řízení činnosti armádních záloh. K zlepšení spojovací situace bude nutno ihned zasadit spojovací zálohu, kterou bude výhodno umisťovat poblíž ZVS.

Na konec k otázce zabezpečení nepřetržitého velení organisovaným přemisťováním orgánů velení v manévrových formách operace.

Zkušenost ukázala, že při tempech operace 35 km za den a vyšších nutno přemisťovat orgány velení armády zásadně jednou denně, jinak se rychle ztrácí pevnost velení. VS a ZVS je nutno přemisťovat postupně, při čemž pořadí jejich přemístění nemožno určit šablonovitě, nýbrž na základě možností nejlepšího využití obou stanovišť k zabezpečení všech podmínek pevného velení. Využití opuštěného VS pro umístění druhého sledu velení se ukázalo v praxi málo výhodné pro jeho vzdálenost 20 až 30 km od VS.

Vysoká tempa postupu v manévrových formách operace vyžadují přemístění VS armády ke konci dne k utužení velení pro noční bojovou činnost.

Závěr

Vynalezení zbraní hromadného ničení, především atomových, postavilo štáby před řadu problémů, které nutno řešit k zabezpečení velení vojskům.

Boj a především manévrové formy boje za používání atomových zbraní vyžadují dokonalejších forem velení a kladou mnohem vyšší nároky na štáby jako orgány velení.

Velitelé a štáby musí organisovat systém velení tak, aby vyloučili narušení velení zásahy atomových zbraní nepřítele a činností jeho zvláštních bojových jednotek a technických prostředků určených k narušování velení. Systém velení musí být sklouben s předvídaným použitím atomových a chemických zbraní k podpoře bojové činnosti vlastních vojsk. K zabezpečení včasného stanovení bojových úkolů vojskům, k organizaci bojové činnosti vojsk a k plnému zabezpečení materiálními prostředky nutno v přípravném období i v průběhu operace daleko podrobněji a pečlivěji organisovat činnost štábů a zvláštní pozornost věnovat organizaci součinnosti mezi složkami štábu při plánování operace i při uskutečňování velení v průběhu operace. Rozhodující část činnosti nadřízeného štábu nutno vidět v provádění účinné kontroly a pomoci podřízeným štábům při plánování a organizaci boje.

Zvláštní pozornost nutno věnovat organizaci ZVS armády, zabezpečovat a přezkušovat schopnost operační skupiny na ZVS převzít okamžitě velení, a to zvláště v těch situacích, kdy je zásah nepřítele k vyřazení VS atomovým napadením nejpravděpodobnější. ZVS vybavit potřebnou dokumentací k řízení operace a nezbytným technickým personálem.

V průběhu operace zaměřit činnost štábu k získání jasného obrazu o situaci nepřítele, vojsk armády a sousedů především k těm časovým termínům, kdy velitel armády má vydat doplňková nařízení k vyřazení, po případě k zasazení dosud nezasazených prvků operační sestavy armády, k organizaci nočního boje, k organizaci průlomu obranných čar v hloubce obrany nepřítele, k odrážení protiúderů atd. Činnost styčných důstojníků štábu armády organisovat tak, aby veliteli armády osobně hlásili situaci před jeho rozhodováním.

Výjezdy velitele armády k podřízeným velitelům zabezpečit orgány velení tak, aby velitel armády mohl nepřetržitě řídit boj v celém rozsahu. K tomu účelu se jeví účelným přechodně zřizovat velitelské pozorovatelné velitele armády podle předem stanoveného plánu.

K zvýšení výkonnosti štábů nutno soustavněji rozvíjet technická zařízení, a to především zařízení k rychlému rozmnožování grafických dokumentů.

K zabezpečení nepřetržitého spojení nutno plně a dovedně využívat všech pojítek s důrazem na radiová a směrová pojítka a ta zdokonalovat k umožnění korespondence s nejmenší možností odposlouchání a rušení.

Nutno si uvědomit, že cesty k zlepšení možností velení není možno hledat v mechanickém zvyšování počtů pracovníků štábů, nýbrž v zlepšení kvality práce štábů. Též možno dosáhnout jednak soustavným zvyšováním odborné úrovně příslušníků štábů, jednak hledáním nových pracovních method při dosavadním vybavení štábů technickými prostředky k uskutečnění velení a konečně širokým rozvinutím výzkumu k zlepšení technických prostředků k zabezpečení produktivity a přesnosti práce štábů.